

ZAKON

O JAVNOM ZDRAVLJU

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se oblasti delovanja javnog zdravlja, nadležnosti, planiranje, sprovođenje aktivnosti u vezi sa očuvanjem i unapređenjem zdravlja stanovništva, kao i način finansiranja.

Cilj ovog zakona je ostvarivanje javnog interesa, stvaranjem uslova za očuvanje i unapređenje zdravlja stanovništva putem sveobuhvatnih aktivnosti društva.

Član 2.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1) zdravlje jeste stanje potpunog fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsustvo bolesti ili nesposobnosti;

2) javno zdravlje je skup znanja, veština i aktivnosti usmerenih na unapređenje zdravlja, sprečavanje i suzbijanje bolesti, produženje i poboljšanje kvaliteta života putem organizovanih mera društva;

3) sistem javnog zdravlja je sistem koji obezbeđuje uslove za očuvanje i unapređenje zdravlja stanovništva, kroz aktivnosti nosilaca i učesnika u javnom zdravlju;

4) oblasti delovanja javnog zdravlja su funkcije javnog zdravlja, skupovi aktivnosti i usluga koje su prevashodno namenjene populaciji kao celini i čijim se sprovođenjem izvršavaju glavni zadaci javnog zdravlja (nadzor nad zdravljem i blagostanjem populacije; praćenje i odgovor na opasnosti po zdravlje i vanredne situacije, zaštita zdravlja, uključujući bezbednost životne sredine i radne okoline, hrane i drugo; promocija zdravlja, uključujući aktivnosti usmerene na društvene odrednice zdravlja i nejednakosti u zdravlju; sprečavanje i suzbijanje zaraznih i nezaraznih bolesti, uključujući rano otkrivanje; obezbeđivanje dobrog upravljanja za zdravlje i blagostanje; obezbeđivanje kompetentnih javno-zdravstvenih kadrova; obezbeđivanje održive organizacione strukture i finansiranja; zastupanje, komunikacija i društvena mobilizacija za zdravlje i unapređenje javno-zdravstvenih istraživanja za politiku i praksu zasnovanu na dokazima);

5) nosioci aktivnosti u oblasti delovanja javnog zdravlja su instituti i zavodi za javno zdravlje koji planiraju, sprovode, prate i vrednuju aktivnosti u oblasti delovanja javnog zdravlja, koordiniraju, usklađuju i stručno povezuju rad ostalih učesnika u sistemu javnog zdravlja za teritoriju za koju su osnovani;

6) učesnici u oblasti javnog zdravlja su organi Republike Srbije, autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave, zdravstvena služba, organizacije zdravstvenog osiguranja, sistem socijalne zaštite, saveti za zdravlje pri jedinicama lokalne samouprave, vaspitno-obrazovne i druge ustanove, sredstva javnog informisanja, privredna društva, javna preduzeća, preduzetnici, humanitarne, verske, sportske i druge organizacije i udruženja, porodica i građani;

7) životna sredina jeste skup prirodnih i stvorenih vrednosti čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje, odnosno prostor i uslove za život;

8) radna okolina jeste prostor u kojem se obavlja rad i koji uključuje radna mesta, radne uslove, radne postupke i odnose u procesu rada;

9) vanredna situacija je stanje kada su rizici i pretnje ili posledice katastrofa, vanrednih događaja i drugih opasnosti po stanovništvo, životnu sredinu i materijalna dobra takvog obima i intenziteta da njihov nastanak ili posledice nije moguće sprečiti ili otkloniti redovnim delovanjem nadležnih organa i službi, zbog čega je za njihovo ublažavanje i otklanjanje neophodno upotrebiti posebne mere, snage i sredstva uz pojačan režim rada;

10) mentalno zdravlje obuhvata ponašanje, mišljenje, govor, osećanje i raspoloženje pojedinca, njegov odnos prema sebi i drugima i predstavlja integralni deo individualnog zdravlja, dobrobiti i razvoja zajednice;

11) socijalno zdravlje uključuje sposobnost da se formiraju zadovoljavajući međuljudski odnosi, takođe se odnosi na sposobnost prilagođavanja u različitim društvenim situacijama i sposobnost odgovarajućeg reagovanja u raznovrsnim okruženjima;

12) sanitarno-higijenski nadzor predstavlja aktivnost usmerenu na prikupljanje, analizu i tumačenje podataka o ispunjenosti sanitarnih, tehničkih i higijenskih uslova u okviru delatnosti javnog snabdevanja vodom za piće, zdravstvene ispravnosti životnih namirnica, predmeta opšte upotrebe, prikupljanja i dispozicije otpadnih materija, uređenja naselja, objekata za rad i boravak ljudi, javnih površina, prevoznih sredstava i drugih objekata, delatnosti i opreme koje podležu sanitarnom nadzoru ili imaju javno zdravstveni značaj, a u cilju praćenja ispunjenosti zakonom propisanih uslova i predlaganja mera za očuvanje i unapređenje zdravlja;

13) epidemiološki nadzor je stalno sistematsko prikupljanje, analiza i tumačenje podataka povezanih sa zdravljem, a bitnih za planiranje, primenu i evaluaciju prakse javnog zdravlja;

14) imunizacija je veštačko izazivanje aktivnog imuniteta kod osetljivog domaćina, unošenjem specifičnog antigena patogenog organizma obično parenteralnom injekcijom, ponekad oralno ili nazalno;

15) osetljive društvene grupe jesu grupe stanovništva koje su izložene većem riziku obolevanja u odnosu na ukupnu populaciju;

16) faktor rizika jeste aspekt individualnog ponašanja ili životnog stila, izlaganje uticajima životne sredine, urođena ili nasleđena karakteristika, za koje se na osnovu naučnih i stručnih dokaza zna da su povezani sa nepovoljnim ishodima po zdravlje;

17) analiza rizika sastoji se od procene rizika, upravljanja rizikom i komunikacije o riziku;

18) procena rizika (kao deo analize rizika) predstavlja postupak koji se sastoji od identifikacije opasnosti, opisa opasnosti, procene izloženosti stanovništva i opisa rizika po zdravlje stanovništva;

19) registar izvora (katastar) zagađivanja je skup sistematizovanih podataka i informacija o vrstama, količinama, načinu i mestu unošenja, ispuštanja ili odlaganja zagađujućih materija u gasovitom, tečnom i čvrstom agregatnom stanju ili ispuštanja energije iz tačkastih, linijskih i površinskih izvora zagađivanja u životnu sredinu;

20) zdravlje u svim politikama je javnozdravstvena politika usmerena na socijalno-ekonomske determinante zdravlja i smanjivanje nejednakosti u zdravlju;

21) informacijski sistem javnog zdravlja predstavlja skup metoda i postupaka kojima se prikupljaju, obrađuju, analiziraju, skladište, pretražuju, pronalaze, prenose, kombinuju i prikazuju podaci od interesa za javno zdravlje iz različitih izvora podataka.

II. NAČELA JAVNOG ZDRAVLJA

Član 3.

Načela javnog zdravlja su:

- 1) usmerenost na stanovništvo kao celinu, društvene grupe i pojedince sa ciljem očuvanja i unapređenja zdravlja koja se ostvaruje učešćem celokupnog društva;
- 2) zastupljenost zdravlja u svim politikama sa ciljem da se objedine naponi i koordiniraju nadležnosti svih nosilaca i učesnika u oblasti javnog zdravlja;
- 3) postizanje solidarnosti i jednakosti u javnom zdravlju za sve i naglašena pažnja za potrebe osetljivih društvenih grupa;
- 4) odgovornost svih nosilaca i učesnika u sistemu javnog zdravlja u okviru svojih nadležnosti i aktivnosti;
- 5) naučna zasnovanost sa ciljem da se oblasti delovanja u javnom zdravlju zasnivaju na raspoloživim stručnim i naučnim dokazima.

III. OBLASTI DELOVANJA JAVNOG ZDRAVLJA

Član 4.

Javno zdravlje sprovode nosioci i učesnici u oblastima delovanja javnog zdravlja.

Nosioci aktivnosti u oblastima delovanja javnog zdravlja su instituti i zavodi za javno zdravlje koji planiraju, sprovode, prate i evaluiraju aktivnosti javnog zdravlja, koordiniraju, usklađuju i stručno povezuju rad učesnika u sistemu javnog zdravlja za teritoriju za koju su osnovani.

Aktivnosti instituta i zavoda za javno zdravlje sprovode se i putem programa u saradnji sa učesnicima u sistemu javnog zdravlja.

U obezbeđivanju i sprovođenju javnog zdravlja u Republici Srbiji aktivno učestvuju: organi državne uprave Republike Srbije, autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave, zdravstvena služba, organizacija za zdravstveno osiguranje, ustanove socijalne zaštite, vaspitno-obrazovne i druge ustanove, sredstva javnog informisanja, privredna društva, javna preduzeća, preduzetnici, humanitarne, verske, sportske i druga udruženja, porodice i građani.

Član 5.

Oblasti delovanja javnog zdravlja su:

- 1) fizičko, mentalno i socijalno zdravlje stanovništva;
- 2) promocija zdravlja i prevencija bolesti;
- 3) životna sredina i zdravlje stanovništva;
- 4) radna okolina i zdravlje stanovništva;
- 5) organizacija i funkcionisanje zdravstvenog sistema;
- 6) postupanje u kriznim i vanrednim situacijama.

1. Fizičko, mentalno i socijalno zdravlje stanovništva

Član 6.

Javno zdravlje u oblasti fizičkog, mentalnog i socijalnog zdravlja stanovništva obuhvata:

1) praćenje i analizu zdravlja i zdravstvene zaštite stanovništva u svim životnim dobima, a posebno zdravlja osetljivih društvenih grupa i utvrđivanje prioriteta za promociju zdravlja i prevenciju bolesti kroz:

(1) praćenje zdravstvenog stanja pojedinca, populacionih grupa kao i celokupnog stanovništva koje podrazumeva analizu uzroka oboljevanja i umiranja stanovništva, radne nesposobnosti i invaliditeta, na osnovu biostatističkih pokazatelja;

(2) sprovođenje i analizu posebnih istraživanja o zdravlju i faktorima koji utiču na zdravlje stanovništva i osetljivih društvenih grupa (žene, deca, stari, osobe sa invaliditetom, siromašni i druge osetljive društvene grupe);

(3) praćenje i analizu rada, organizacije, resursa i korišćenja zdravstvene zaštite u zdravstvenim ustanovama na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou, kao i procenu dostupnosti i pristupačnosti zdravstvene zaštite na svim nivoima;

2) procena rizika (rizici iz životne sredine i radne okoline, nepravilna ishrana, fizička neaktivnost, rizično seksualno ponašanje, nebezbedno ponašanje u saobraćaju, upotreba duvana, alkohola i psihoaktivnih kontrolisanih supstanci, kockanje, igre na sreću, stres, nasilje i zlostavljanje, socijalna isključenost);

3) analiza rizika iz tačke 2. ovog stava i predlaganje programa prevencije bolesti i unapređenja zdravlja, sprovođenje aktivnosti i evaluaciji uspešnosti, delotvornosti i ekonomske isplativosti sprovedenih programa;

4) sanitarno-higijenski i epidemiološki nadzor u cilju sprečavanja pojave i preduzimanje mera u cilju suzbijanja nezaraznih i zaraznih bolesti;

5) razvoj sistema zdravstvene statistike radi unapređenja zdravstvenih informacija za nadzor, procenu i evaluaciju zdravlja stanovništva.

Aktivnosti iz stava 1. tač. 1) do 5) ovog člana koordiniraju i sprovode instituti i zavodi za javno zdravlje na teritoriji za koju su osnovani u saradnji sa učesnicima u oblasti delovanja javnog zdravlja.

2. Promocija zdravlja i prevencija bolesti

Član 7.

Promocija zdravlja i prevencija bolesti obuhvataju:

1) donošenje programa promocije zdravlja u saradnji državnih organa, autonomne pokrajine, jedinica lokalne samouprave, zdravstvene službe i građana, a na osnovu analize rizika i zdravstvenih potreba stanovništva;

2) sprovođenje i evaluaciju programa promocije zdravlja, naglašavanjem vaspitanja za zdravlje i razvoja zajednice, uključujući i nacionalne kampanje promocije zdravlja i zdravih stilova života;

3) unapređivanje i razvijanje aktivnosti promocije zdravlja usmerenih na očuvanje i unapređenje uslova životne sredine i radne okoline, zdrave stilove života (pravilna ishrana, fizička aktivnost, lična higijena, reproduktivno i seksualno zdravlje i dr) i na sprečavanje i suzbijanje rizičnih ponašanja (pušenje, štetna upotreba alkohola, zloupotreba droga i dr);

4) primordijalnu, primarnu, sekundarnu i tercijarnu prevenciju zaraznih bolesti, hroničnih masovnih nezaraznih bolesti i retkih bolesti, povreda i trovanja, uključujući i poremećaje u ishrani, alkoholizam, narkomaniju i druge bolesti zavisnosti, uključujući univerzalnu, selektivnu i indikovanu selekciju;

5) nacionalni program imunizacije.

3. Životna sredina i zdravlje stanovništva

Član 8.

Sprovođenje javnog zdravlja u oblasti životne sredine i zdravlja stanovništva obuhvata:

1) praćenje i analizu stanja životne sredine, odnosno analizu vode (površinske i podzemne vode, vode koje se koriste za piće i rekreaciju), vazduha, zemljišta, buke, vibracija, jonizujućeg zračenja, nejonizujućeg zračenja, otpadnih voda i otpada;

2) praćenje i kontrolu kvaliteta i zdravstvene ispravnosti vode za piće i procenu uticaja njenog zagađenja na zdravlje stanovništva;

3) praćenje i kontrolu zdravstvene ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe u cilju nadzora kroz posebne programe ministarstva zdravlja i lokalne samouprave i procenu njihovog uticaja na zdravlje stanovništva;

4) dezinfekciju, dezinsekciju, deratizaciju i praćenje prisutva štetnih mikro i makroorganizama;

5) kontrolu sanitarno-higijenskih standarda u objektima u kojima se obavlja: zdravstvena delatnost, delatnost proizvodnje i prometa životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe, delatnost javnog snabdevanja stanovništva vodom za piće, ugostiteljska delatnost, pružanje usluga održavanja higijene, nege i ulepšavanja lica i tela i nemedicinskih estetskih intervencija kojima se narušava integritet kože, delatnost socijalne zaštite, vaspitno-obrazovna delatnost, delatnost kulture, fizičke kulture, sporta i rekreacije i delatnost javnog saobraćaja;

6) davanje mišljenja o dokumentima prostornog i urbanističkog planiranja, uključujući i tehničku dokumentaciju, u smislu zakona kojim se uređuje planiranje i izgradnja u delu koji se odnosi na zdravlje stanovništva;

7) procenu rizika po zdravlje stanovništva na osnovu registra izvora (katastra) zagađivanja;

8) praćenje i analizu zdravstvenog stanja stanovništva i procenu rizika po zdravlje u vezi sa uticajima iz životne sredine, uključujući i procenu epidemiološke situacije;

9) širenje saznanja i uključivanje stanovništva u akcijama unapređenja stanja životne sredine.

U stavu 1. tačka 1) ovog člana instituti i zavodi za javno zdravlje nadležni su za praćenje i analizu voda, vazduha, zemljišta i buke u naseljenim mestima vezano za uticaje na zdravlje.

Instituti i zavodi za javno zdravlje nadležni su za poslove iz stava 1. tač. 2), 3), 6), 7) i 8) ovog člana.

Poslove iz stava 1. tačka 5) ovog člana instituti i zavodi za javno zdravlje sprovode samostalno ili u saradnji sa nadležnim inspektorima.

Ministar zdravlja, ministar nadležan za poslove zaštite životne sredine i ministar nadležan za poslove građevinarstva i prostornog planiranja sporazumno propisuju bliže uslove za obavljanje poslova iz stava 1. ovog člana.

4. Radna okolina i zdravlje stanovništva

Član 9.

Sprovođenje javnog zdravlja u oblasti radne okoline i zdravlja radno aktivnog stanovništva obuhvata:

1) utvrđivanje stručno-medicinskih stavova u oblasti medicine rada, epidemiološkog nadzora, promocije zdravlja na radu i pružanje stručno-metodološke pomoći u njihovom sprovođenju;

2) organizovanje i sprovođenje informacionog sistema za prikupljanje podataka i praćenje epidemiološke situacije u oblasti profesionalnih bolesti, oboljenja u vezi sa radom, povredama na radu i predlaganje mera za njihovo sprečavanje i suzbijanje;

3) praćenje i proučavanje uslova rada, izučavanje profesionalnih rizika (kvalifikacija i procena) i njihovog uticaja na zdravlje izloženih zaposlenih;

4) unapređivanje uslova rada, zdravstvene zaštite zaposlenih i koordiniranje aktivnosti;

5) utvrđivanje jedinstvene metodologije i postupaka u planiranju i sprovođenju mera preventivne zaštite zdravlja zaposlenih.

Zdravstvena zaštita zaposlenih iz stava 1. tačka 4) ovog člana sprovodi se u zdravstvenim ustanovama (dom zdravlja, zavod za zdravstvenu zaštitu radnika i zavod za medicinu rada).

Institut za medicinu rada i zavod za zdravstvenu zaštitu radnika nadležni su za poslove iz stava 1. tač. 1), 2), 3) i 5) ovog člana.

Nacionalni program zaštite zdravlja radno aktivnog stanovništva donosi Vlada na predlog ministra zdravlja.

Ministar zdravlja, ministar nadležan za poslove rada i socijalna pitanja i ministar nadležan za poslove zaštite životne sredine sporazumno donose:

1) vodiče dobre prakse u vezi sa radnom okolinom i čistim tehnologijama;

2) program zaštite zaposlenih koji rade u zoni jonizujućih i nejonizujućih zračenja;

3) program zaštite zaposlenih koji rade u radnoj okolini sa fizičkim, hemijskim i biološkim štetnostima.

Ministar zdravlja utvrđuje listu profesionalnih bolesti.

Ministar zdravlja, ministar nadležan za poslove rada i socijalna pitanja i ministar nadležan za poslove zaštite životne sredine sporazumno propisuju bliže uslove za obavljanje poslova iz stava 1. ovog člana.

5. Organizacija i funkcionisanje zdravstvenog sistema

Član 10.

Sprovođenje javnog zdravlja u oblasti organizacije i funkcionisanja zdravstvenog sistema obuhvata:

1) pripremanje i sprovođenje zakonske regulative koja se odnosi na organizaciju i efikasno funkcionisanje zdravstvenog sistema;

2) praćenje i unapređivanje organizacije, rada i finansiranja zdravstvenog sistema, posebno zdravstvene službe u cilju što potpunijeg i kvalitetnijeg zadovoljavanja zdravstvenih potreba, delotvorne, bezbedne, pristupačne, dostupne i efikasne zdravstvene zaštite;

3) praćenje i analizu kapaciteta i resursa u zdravstvenom sistemu (kadrovi, oprema, prostor);

4) praćenje i analizu finansiranja zdravstvene zaštite i obuhvata stanovništva zdravstvenim uslugama u okviru obaveznog zdravstvenog osiguranja;

5) praćenje, unapređivanje i promociju kvaliteta i efikasnosti zdravstvene službe u cilju unapređivanja zdravstvenog sistema, organizovanje, sprovođenje i evaluacija spoljne provere kvaliteta stručnog rada u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe;

6) unapređivanje zdravstvenog menadžmenta i stručnih znanja neophodnih za sprovođenje zdravstvene delatnosti i sprovođenje javnog zdravlja, kako bi se zadovoljile potrebe stanovništva za zdravstvenom zaštitom, na bezbedan, delotvoran, ekonomičan i efikasan način;

7) planiranje kadrova u zdravstvenim ustanovama (ispunjenost normativa, prijem radnika, stručna usavršavanja zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika - specijalizacije i uže specijalizacije), evaluacija rada i opterećenosti zdravstvenih radnika, procenu obezbeđenosti stanovništva zdravstvenim kadrom.

6. Javno zdravlje u kriznim i vanrednim situacijama

Član 11.

Sprovođenje javnog zdravlja u oblasti kriznih i vanrednih situacija obuhvata:

1) procenu rizika po javno zdravlje u vezi sa kriznim i vanrednim situacijama;

2) postupanje prema zakonu koji uređuje postupanje u kriznim i vanrednim situacijama i nacionalnom programu odgovora zdravstvenog sektora u kriznim i vanrednim situacijama u saradnji sa nadležnim organima i službama;

3) izradu planova zaštite i spasavanja i planova za postupanje u kriznim i vanrednim situacijama;

4) obezbeđenje i razmenu informacija u kriznim i vanrednim situacijama, u skladu sa zakonom i planovima za postupanje.

Nacionalno telo za upravljanje odgovorom zdravstvenog sektora u kriznim i vanrednim situacijama koje obrazuje, predlaže i aktivira ministar zdravlja, kao i instituti i zavodi za javno zdravlje na teritoriji za koju su osnovani koordiniraju i sprovode aktivnosti iz stava 1. tač. 1) do 4) ovog člana.

Nacionalno telo za upravljanje odgovorom zdravstvenog sektora u kriznim i vanrednim situacijama i instituti i zavodi za javno zdravlje utvrđuju potrebne mere kojih su dužni da se pridržavaju pravna lica, preduzetnici i fizička lica na koje se mere odnose.

IV. DRUŠTVENA BRIGA ZA JAVNO ZDRAVLJE

Član 12.

Društvena briga za javno zdravlje ostvaruje se na nivou Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave.

1. Društvena briga za javno zdravlje na nivou Republike Srbije

Član 13.

Društvena briga za javno zdravlje na nivou Republike Srbije obuhvata:

- 1) utvrđivanje politike i strategije javnog zdravlja;
- 2) stvaranje preduslova za organizaciju i sprovođenje javnog zdravlja i jačanje kapaciteta nosilaca i učesnika u sistemu javnog zdravlja;
- 3) praćenje zdravstvenog stanja stanovništva, identifikovanje javnozdravstvenih problema na nivou Republike Srbije i procenu rizika;
- 4) planiranje, utvrđivanje prioriteta, donošenje posebnih programa i propisa u oblasti javnog zdravlja;
- 5) utvrđivanje i sprovođenje mera poreske i ekonomske politike kojima se podstiču zdravi stilovi života i obezbeđuje zdrava životna sredina i radna okolina;
- 6) obezbeđivanje uslova za promociju zdravlja, obrazovanje stanovništva i vaspitanje za zdravlje;
- 7) brzo reagovanje u kriznim i vanrednim situacijama;
- 8) razvoj integrisanog informacionog sistema javnog zdravlja u Republici Srbiji;
- 9) jačanje kapaciteta nosilaca aktivnosti i učesnika u oblastima delovanja javnog zdravlja ;
- 10) međusektorsku saradnju nosilaca aktivnosti i učesnika u sistemu javnog zdravlja;
- 11) praćenje stanja životne sredine (vode, vazduha, zemljišta, buke, vibracija, jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja i otpada) i uticaja faktora životne sredine na zdravlje ljudi;
- 12) obezbeđivanje uslova za snabdevanje stanovništva zdravstveno ispravnom vodom za piće i zdravstveno bezbednom hranom, dispoziciju otpadnih materija i odgovarajuće uslove životne sredine i radne okoline;
- 13) obavljanje aktivnosti iz oblasti epidemiološkog nadzora;
- 14) evaluaciju i obezbeđenje dostupnosti, pristupačnosti, kvaliteta i efikasnosti zdravstvenih usluga i programa;
- 15) utvrđivanje uslova za organizaciju i sprovođenje specifičnih mera i postupaka u oblastima delovanja javnog zdravlja;
- 16) unapređivanje mera zdravstvene zaštite za rešavanje zdravstvenih problema stanovništva;
- 17) informisanje i podrška obrazovanju i osposobljavanju ljudi za brigu o sopstvenom zdravlju;
- 18) ujednačavanje uslova za delovanje u oblastima javnog zdravlja na teritoriji Republike Srbije.

Društvenu brigu za javno zdravlje sprovodi Vlada preko organa državne uprave.

2. Društvena briga za javno zdravlje na nivou autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave

Član 14.

Društvena briga za javno zdravlje na nivou autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave obuhvata mere za obezbeđivanje i sprovođenje aktivnosti u oblastima delovanja javnog zdravlja, u okviru posebnih programa iz oblasti javnog zdravlja, od interesa za stanovništvo na teritoriji autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave, i to:

1) međusektorsku saradnju, koordinaciju, podsticanje, organizaciju i usmeravanje sprovođenja aktivnosti u oblastima javnog zdravlja koja se ostvaruje zajedničkom aktivnošću organa autonomne pokrajine, jedinica lokalne samouprave, nosilaca i učesnika u oblasti javnog zdravlja;

2) praćenje zdravstvenog stanja stanovništva i rada zdravstvene službe, kao i predlaganje i preduzimanje mera za njihovo unapređenje;

3) promociju zdravlja i sprovođenje mera za očuvanje i unapređenje zdravlja i životne sredine i radne okoline, epidemiološki nadzor, sprečavanje i suzbijanje zaraznih i nezaraznih bolesti, povreda i faktora rizika;

4) obezbeđivanje uslova za obavljanje delatnosti zdravstvenih ustanova, planiranje i ostvarivanje programa u oblasti javnog zdravlja;

5) obezbeđivanje uslova za brzo reagovanje u kriznim i vanrednim situacijama u skladu sa merama Vlade;

6) obezbeđivanje uslova za praćenje stanja životne sredine (vode, vazduha, zemljišta, buke, vibracija, jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja) i uticaja faktora životne sredine i radne okoline na zdravlje;

7) obezbeđivanje uslova za snabdevanje stanovništva zdravstveno ispravnom vodom za piće i bezbednom hranom, dispoziciju otpadnih materija i odgovarajuće uslove životne sredine i radne okoline;

8) obezbeđivanje uslova za obavljanje aktivnosti iz oblasti epidemiološkog nadzora;

9) jačanje kapaciteta nosilaca aktivnosti i učesnika u oblastima delovanja javnog zdravlja;

10) obaveštavanje nadležnih državnih organa i javnosti o svim rizicima i drugim javnozdravstvenim problemima koji mogu imati negativne posledice po zdravlje stanovništva;

11) podršku radu i razvoju nosilaca aktivnosti i učesnika u sistemu javnog zdravlja na svojoj teritoriji, u skladu sa zakonom.

Autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave donosi i finansira posebne programe iz oblasti javnog zdravlja za svoju teritoriju, koje sačinjavaju u saradnji sa institutima i zavodima za javno zdravlje, u skladu sa zakonom.

Društvenu brigu za javno zdravlje iz stava 1. tačka 1) ovog člana na teritoriji autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, vrši pokrajinski organ uprave, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave ukoliko su iste obrazovane kao jedinstven organ, a ako je opštinska, odnosno gradska uprava sa više uprava, onda

uprava koja je obrazovana za oblast u koju spadaju poslovi zdravlja i saveta za zdravlje, kao i instituta i zavoda za javno zdravlje.

Član 15.

Savet za zdravlje, osnovan u skladu sa Zakonom o pravima pacijenata u svom sastavu, pored članova utvrđenih zakonom kojim se uređuje oblast prava pacijenata, mora imati najmanje jednog predstavnika nadležnog instituta ili zavoda za javno zdravlje. Savet za zdravlje može imati i druge predstavnike učesnika u sistemu javnog zdravlja.

Savet za zdravlje, obrazovan u jedinici lokalne samouprave, pored zadataka utvrđenih aktom nadležnog organa, odnosno odlukom jedinice lokalne samouprave, kao i zakonom kojim se uređuje oblast prava pacijenata, obavlja i određene poslove iz oblasti delovanja javnog zdravlja, i to:

1) međusektorsku saradnju, koordinaciju, podsticanje, organizaciju i usmeravanje sprovođenja aktivnosti u oblasti delovanja javnog zdravlja na lokalnom nivou, zajedničkom aktivnošću sa organom autonomne pokrajine, jedinicom lokalne samouprave, nosiocima aktivnosti i drugim učesnicima u sistemu javnog zdravlja;

2) prati izveštaje instituta i zavoda za javno zdravlje o analizi zdravstvenog stanja stanovništva na teritoriji jedinice lokalne samouprave koja za to namenski opredeli sredstva u okviru posebnih programa iz oblasti javnog zdravlja iz člana 14. ovog zakona, kao i predlaže mere za njihovo unapređenje, uključujući mere za razvoj integrisanih usluga u lokalnoj samoupravi;

3) donosi predlog plana javnog zdravlja na lokalnom nivou, koji usvaja skupština jedinice lokalne samouprave i prati njegovo sprovođenje kroz posebne programe iz oblasti javnog zdravlja;

4) inicira i prati sprovođenje aktivnosti promocije zdravlja i sprovođenja mera za očuvanje i unapređenje zdravlja, sprečavanja i suzbijanja zaraznih i hroničnih nezaraznih bolesti, povreda i faktora rizika na teritoriji jedinice lokalne samouprave kroz posebne programe iz oblasti javnog zdravlja;

5) daje mišljenja na izveštaj o ostvarivanju posebnog programa u oblasti javnog zdravlja, koje donosi jedinica lokalne samouprave;

6) učestvuje u različitim oblastima delovanja javnog zdravlja u kriznim i vanrednim situacijama iz člana 11. ovog zakona;

7) jača kapacitete nosilaca aktivnosti i učesnika u oblastima delovanja javnog zdravlja;

8) obaveštava javnost o svom radu;

9) daje podršku radu i razvoju nosioca aktivnosti i učesnika u sistemu javnog zdravlja na svojoj teritoriji, u skladu sa zakonom;

10) izveštava jedinice lokalne samouprave i zavod odnosno institut za javno zdravlje o svom radu u oblastima delovanja javnog zdravlja.

V. NACIONALNI SAVET ZA JAVNO ZDRAVLJE

Član 16.

Radi unapređenja saradnje nadležnih organa, organizacija, nosilaca i učesnika u sistemu javnog zdravlja, Vlada obrazuje Nacionalni savet za javno zdravlje (u daljem tekstu: Nacionalni savet).

Nacionalni savet čine predstavnici ministarstva nadležnog za poslove zdravlja, ostalih nadležnih ministarstava i drugih državnih organa, instituta i zavoda za javno zdravlje i nosilaca javnih ovlašćenja, kao i nezavisni stručnjaci iz oblasti delovanja javnog zdravlja.

Nacionalnim savetom rukovodi ministar zdravlja.

Nacionalni savet obavlja sledeće poslove:

- 1) stara se o unapređenju zdravlja, prevenciji bolesti i poboljšanju kvaliteta života kroz sistem javnog zdravlja;
- 2) saraduje sa organima državne uprave, drugim organizacijama i agencijama koji su deo sistema javnog zdravlja;
- 3) analizira, prati i unapređuje sistem javnog zdravlja;
- 4) saraduje s republičkim i drugim stručnim telima, državnim organima i organizacijama, odnosno međunarodnim telima nadležnim za oblasti delovanja javnog zdravlja;
- 5) učestvuje i saraduje sa nadležnim organima u rešavanju problema od interesa za javno zdravlje;
- 6) učestvuje u izradi Strategije javnog zdravlja;
- 7) predlaže stručna mišljenja nadležnim ministarstvima, Telu za koordinaciju evropske zdravstvene politike zasnovane na konceptu – „Zdravlje u svim politikama”, drugim organizacijama i agencijama u sprovođenju ciljeva Strategije, nacionalnih programa i unapređenju javnog zdravlja;
- 8) formira radne grupe u skladu sa aktuelnim potrebama i problemima u oblasti delovanja javnog zdravlja;
- 9) prati i analizira rad saveta za zdravlje svake jedinice lokalne samouprave i u oblastima delovanja javnog zdravlja;
- 10) obavlja druge poslove koje mu odredi Vlada.

Nacionalni savet će obrazovati Vlada u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

VI. USLOVI I OBAVEZE ZA DELOVANJE U OBLASTI JAVNOG ZDRAVLJA

Član 17.

Uslovi za delovanje u oblasti javnog zdravlja uključuju:

- 1) jačanje kapaciteta instituta i zavoda za javno zdravlje kao nosilaca i mobilisanje učesnika;
- 2) finansiranje javnog zdravlja;
- 3) obrazovanje i istraživanje;
- 4) izveštavanje u sistemu javnog zdravlja;
- 5) saradnju i koordinaciju u sistemu javnog zdravlja.

Ministar zdravlja propisuje bliže uslove i obaveze za delovanje u oblasti javnog zdravlja.

1. Jačanje kapaciteta instituta i zavoda za javno zdravlje kao nosilaca i mobilisanje učesnika

Član 18.

U cilju stvaranja uslova za delovanje u oblasti javnog zdravlja iz budžeta Republike Srbije, autonomne pokrajine, jedinica lokalne samouprave, organizacije zdravstvenog osiguranja i drugih izvora, obezbeđuju se sredstva za jačanje kapaciteta instituta i zavoda za javno zdravlje, i to u pogledu obezbeđivanja odgovarajuće opreme, kadrova, prostora, informacionih i komunikacionih tehnologija, investiciono održavanje, finansiranja programa iz člana 22. ovog zakona i drugih uslova neophodnih za sprovođenje aktivnosti utvrđenih ovim zakonom.

Jačanje kapaciteta podrazumeva postojanje informacionog sistema javnog zdravlja koji obezbeđuje sveukupnu dostupnost i kvalitet podataka, njihovu relevantnost, pravovremenost i pretvara podatke u informacije potrebne za planiranje javno-zdravstvenih aktivnosti i donošenje javno-zdravstvenih odluka.

Jačanje kapaciteta podrazumeva i mobilisanje učesnika za realizaciju delovanja u oblasti javnog zdravlja.

2. Finansiranje javnog zdravlja

Član 19.

Sredstva za delovanje u oblasti javnog zdravlja obezbeđuju se:

- 1) iz budžeta Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave;
- 2) od organizacija zdravstvenog osiguranja;
- 3) prodajom usluga i proizvoda u sistemu javnog zdravlja;
- 4) obavljanjem naučnoistraživačke i obrazovne delatnosti;
- 5) od legata, poklona, zaveštanja;
- 6) iz drugih izvora u skladu sa zakonom.

3. Obrazovanje i istraživanje

Član 20.

Obrazovanje kadrova u sistemu javnog zdravlja obavlja se kroz studentske programe, specijalistička, uža specijalistička usavršavanja i kontinuiranu edukaciju iz javnog zdravlja koje sprovode visokoškolske ustanove, fakulteti, instituti i zavodi za javno zdravlje, druge zdravstvene ustanove i udruženja.

Istraživanja u javnom zdravlju su multidisciplinarna i uključuju nosioce i učesnike u sistemu javnog zdravlja.

4. Izveštavanje u sistemu javnog zdravlja

Član 21.

Svi učesnici u sistemu javnog zdravlja redovno izveštavaju institute i zavode za javno zdravlje koji su osnovani za određenu teritoriju, o svojim aktivnostima iz oblasti delovanja javnog zdravlja.

Instituti i zavodi za javno zdravlje dostavljaju izveštaje Institutu za javno zdravlje osnovanom za teritoriju Republike Srbije o svim svojim aktivnostima iz

oblasti delovanja javnog zdravlja, kao i aktivnostima drugih učesnika u sistemu javnog zdravlja koji su dostavili svoje izveštaje.

Institut za javno zdravlje osnovan za teritoriju Republike Srbije, na osnovu izveštaja iz stava 2. ovog člana i drugih izvora podataka, formira baze podataka za Republiku Srbiju, izrađuje i dostavlja ministarstvu nadležnom za poslove zdravlja izveštaj o zdravlju stanovništva, koji služi kao osnova za planiranje zdravstvene politike, kao i druge izveštaje iz oblasti delovanja javnog zdravlja.

Na osnovu prikupljenih podataka instituti i zavodi za javno zdravlje izrađuju izveštaje o svim oblastima delovanja javnog zdravlja za teritoriju za koju je osnovan.

Izveštaji koje izrađuju instituti i zavodi za javno zdravlje dostupni su javnosti na internet stranici instituta i zavoda.

Institut i zavod za javno zdravlje koordinira i prati stručni rad u postupku vođenja dokumentacije i evidencija, obrade podataka i izveštavanju u oblasti javnog zdravlja. Ako u postupku obrade dostavljenih podataka institut ili zavod za javno zdravlje utvrdi da su podaci nepotpuni ili da postoji sumnja u verodostojnost podataka, dužan je da o tome obavesti zdravstvenu ustanovu, privatnu praksu ili drugo pravno lice koje je podatak dostavilo i da zahteva ispravku istih u što kraćem roku.

5. Saradnja i koordinacija u sistemu javnog zdravlja

Član 22.

Institut odnosno zavod za javno zdravlje za teritoriju za koju je osnovan samostalno ili u saradnji sa drugim učesnicima u sistemu javnog zdravlja predlažu jedinicama lokalne samouprave programe iz oblasti javnog zdravlja.

Jedinice lokalne samouprave finansiraju programe iz člana 14. stav 2. ovog zakona, koje sprovode instituti i zavodi samostalno ili u saradnji sa drugim učesnicima, a koordiniraju instituti i zavodi za javno zdravlje za teritoriju za koju su osnovani.

Programi iz st. 1. i 2. ovog člana odnose se na:

- 1) izradu gradskog odnosno opštinskog plana javnog zdravlja;
- 2) kontrolu kvaliteta životne sredine;
- 3) kontrolu zdravstvene ispravnosti vode za piće;
- 4) kontrolu zdravstvene bezbednosti hrane;
- 5) kontrolu organizovane ishrane specifičnih kategorija stanovništva (predškolske i školske dece, studenata, socijalno-materijalno ugroženih, bolničke ishrane, ishrane u domovima za stare i dr);
- 6) izradu akcionih planova za postupanje u kriznim i vanrednim situacijama;
- 7) mišljenja o dokumentima prostornog i urbanističkog planiranja, uključujući i tehničku dokumentaciju, u delu koji se odnosi na zdravlje stanovništva;
- 8) unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite;
- 9) sprovođenje epidemiološkog nadzora, uključujući i nadzor nad nacionalnim programom imunizacije;
- 10) prikupljanje i analizu podataka u oblastima delovanja javnog zdravlja, interpretaciju javno-zdravstvenih informacija i njihovo korišćenje u procesu donošenja odluka i kreiranju javno-zdravstvenih aktivnosti;

- 11) prevenciju povređivanja u saobraćaju;
- 12) promociju zdravlja u zajednici i na radnom mestu;
- 13) rano otkrivanje bolesti;
- 14) sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti, hroničnih nezaraznih bolesti i povređivanja i
- 15) druge oblasti javnog zdravlja.

Institut odnosno zavod za javno zdravlje saraduje i razmenjuje informacije o zdravlju stanovništva sa jedinicama lokalne samouprave na teritoriji za koju su osnovani.

Član 23.

Učesnici u sistemu javnog zdravlja dužni su da usklade svoje aktivnosti sa društvenom brigom za javno zdravlje definisanom ovim zakonom i podzakonskim aktima koji proističu iz ovog zakona i da podržavaju i aktivno učestvuju u programima i aktivnostima koje predlažu, sprovode i koordiniraju instituti i zavodi za javno zdravlje kao nosioci delatnosti u oblasti javnog zdravlja.

VII. NADZOR

Član 24.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona, vrši ministarstvo nadležno za poslove zdravlja, preko zdravstvenih inspektora, sanitarnih inspektora i inspektora za lekove i medicinska sredstva, kao i inspekcijски organi ministarstava iz ovog stava, pokrajinskih i organa jedinica lokalne samouprave i to:

- 1) ministarstvo nadležno za poslove poljoprivrede, preko poljoprivrednih i veterinarskih inspektora;
- 2) ministarstvo nadležno za poslove trgovine i zaštite potrošača, preko tržišnih inspektora;
- 3) ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine, preko inspektora za zaštitu životne sredine;
- 4) ministarstvo nadležno za poslove zaštite od jonizujućih zračenja, preko inspektora za zaštitu od jonizujućih zračenja;
- 5) ministarstvo nadležno za poslove nuklearne sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom, preko inspektora za nuklearnu sigurnost i upravljanje radioaktivnim otpadom;
- 6) ministarstvo nadležno za poslove rada, preko inspektora rada;
- 7) ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove, preko inspektora za preventivnu zaštitu;
- 8) ministarstvo nadležno za poslove sporta, preko sportskih inspektora;
- 9) ministarstvo nadležno za komunalne poslove, preko komunalnih inspektora;
- 10) ministarstvo nadležno za poslove odbrane preko nadležnih službi i ovlašćenih inspektora;
- 11) organi autonomne pokrajine i organi jedinice lokalne samouprave, preko nadležnih inspekcija i službi u skladu sa zakonom.

Ministarstva, organi autonomne pokrajine i organi jedinica lokalne samouprave iz stava 1. ovog člana u vršenju nadzora sarađuju, međusobno se obavješavaju o preduzetim merama, razmenjuju informacije, pružaju pomoć i preduzimaju zajedničke mere i aktivnosti značajne za sprovođenje inspeksijskog nadzora.

Inspektor iz stava 1. tač. 1) do 10) ovog člana (u daljem tekstu: nadležni inspektor) vrši nadzor u skladu sa ovlašćenjima propisanim ovim zakonom, zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor i propisima kojima se uređuje inspeksijski nadzor u odgovarajućoj oblasti.

Ministar zdravlja i ministri ministarstava iz stava 1. tač. 1) do 10) ovog člana sporazumno propisuju postupak nadzora u oblasti javnog zdravlja.

Član 25.

U slučaju sumnje da postoji opasnost po zdravlje ljudi nadležni inspektor u okviru svojih ovlašćenja ima pravo i dužnost da izvrši inspeksijski nadzor i postupi u skladu sa propisima predviđenim u članu 24. st. 3. i 4. ovog zakona.

VIII. KAZNE NE ODREDBE

Član 26.

Novčanom kaznom u iznosu 200.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

1) ne postupi u skladu sa potrebnim merama utvrđenim od strane Nacionalnog tela za upravljanje odgovorom zdravstvenog sektora u kriznim i vanrednim situacijama i instituta i zavoda za javno zdravlje (član 11. stav 3);

2) ne uskladi svoje aktivnosti sa društvenom brigom za javno zdravlje definisanom ovim zakonom i podzakonskim aktima koji proističu iz ovog zakona, ne podržava i ne učestvuje u programima i aktivnostima koje predlažu, sprovode i koordiniraju instituti i zavodi za javno zdravlje kao nosioci delatnosti u oblasti javnog zdravlja (član 23).

Za prekršaje utvrđene u stavu 1. ovog člana, kazniće se odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom 20.000 do 50.000 dinara.

Za prekršaje utvrđene u stavu 1. ovog člana, kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 100.000 do 500.000 dinara.

Za prekršaje utvrđene u stavu 1. ovog člana, kazniće se fizičko lice novčanom kaznom 20.000 do 50.000 dinara.

IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 27.

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona doneće se u roku od dvanaest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ministarstvo nadležno za poslove odbrane, u skladu sa ovim zakonom i u okviru svojih nadležnosti, urediće oblast delovanja javnog zdravlja pripadnika sistema odbrane.

Član 28.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o javnom zdravlju („Službeni glasnik RS”, br. 72/09).

Član 29.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.